XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. December 12. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő.

Legyünk egyek!

Az Istenországának a gondolata, az embertestvériség eszméje soha sem volt inkább megtámadva, mint ma. Nemcsak a kereszténységen kivül álló nagy vallások hódolnak idegen elveknek, hanem még a keresztény egyházak jó része is a jézusi alapvető felfogástól és elvektől tökéletesen eltérő felfogást vall és elvet gyakorol.

Beszélnek a kereszténység csődjéről, pedig még megvalósitani sem próbálták soha.

Mi azt akarjuk, hogy a jézusi eszméket és elveket a való életben megvalósitani törekedjünk. Nekünk nem hittétel és jámbor óhajtás az Isten- és emberszeretet, hanem életcél és mindennapi kenyér. Mi olyan emberi művelődést akarunk létesiteni, ahol kicsiny és nagy, egyes és közösség, test és lélek, vezetett és vezető kiki a maga helyén megvalósitja munkás életével életfeladatát.

A keresztény unitárizmus szolgálatában az isten lelkének folytonos vezetése mellett a Jézus fiui és testvéries szellemében fogjunk össze mindannyian s tartozzunk bármilyen társaságba, legyen bárminő munkaerőnk, törhetetlenül dolgozzunk azért, hogy a jó emberek világa, az Istenország létesülhessen!

E törekvésben bátran indulhatunk utnak a Dávid Ferenc tisztes nevével s egyházunk társadalmi életében legelső teendőnk az leend, hogy ezen egyesület mindenütt megvalósuljon, egyetemessé legyen s minden más társadalmi szerves alakulattal egészséges kölcsönhatásba kerüljön. Imánkban és nevelésünkben, kulturális és művelődési nemes munkánkban fajunkért, valláserkölcsünkért, multunkért és jövőnkért, őseinkért és gyermekeinkért, Jézusért, az igazi emberbarátért és Istenért, a mi édes jó Atyánkért, kedves unitárius és haladószellemű testvéreim, legyünk egyek! Dr. Kis Elek.

Minden belső embernek szól.

A Dávid Ferenc Egylet Elnökségétől.

Talán fölösleges hangsulyoznunk, hogy Egyházunk napjainkban rendkivül nagy megpróbáltatásoknak van kitéve s ősi alkotmányáért és fennmaradásáért kemény harcot kell vivnia. Elengedhetetlen és parancsoló szükségnek látszik tehát, hogy saját magunk jól felfogott érdekében szervezkedjünk.

Azt a kulturkincset, amit az Egyház a hitelődök szellemi hagyatékából intézményeiben a történelem folyamán kifejlesztett, eleven erővé kell tennünk minden egyes hivünk lelkében társadalmi uton. Ki kell tehát épitenünk az intézményes Egyház mellett azt a „lelki frontot", amelyből az intézményeknek is táplálkozniok kell. Ez most életszükség. Ha meg tudjuk csinálni, élni fogunk, ha nem, lassu pusztulás vár reánk.

A Dávid F. Egylet, mely maholnap 40 éves multra tekinthet vissza, elhatározta, hogy az unitárius egyház-társadalom megszervezésének a munkáját a kezébe veszi. Hogy ezt a tervet megvalósithassuk, szükségünk van minden jóérzésü hitsorsosunkra, de elsősorban lelkészeink buzgó és lelkiismeretes támogatására. Erre feltétlenül számitunk s ugy hisszük, teljes joggal el is várhatjuk.

Egyelőre arról van szó, hogy minden egyházközség alapitsa meg — ahol még ez meg nem történt — a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb formában a maga Dávid F. Egyletét s erről az illető lelkész urak sziveskedjenek bennünket értesiteni. E téren a továbbépitést, a *teljes kiépitést* akarjuk elérni, még pedig minél rövidebb idő alatt.

A szervezés munkálataira vonatkozó további terveinket és utbaigazitásainkat a legközelebbről közölni fogjuk, addig is szivesen vesszük és kérjük bárkinek idevágó életrevaló inditványát.

Az egylet hivatalos lapja, az „Unitárius Közlöny" bárkinek rendelkezésére áll e téren s már előre jelezzük, hogy igyekezni fogunk e lapot olyan nivón tartani, mely minden jogos igényt kielégithet. Éppen ezért kérjük a lap hathatós támogatását erkölcsileg és anyagilag is előfizetők gyüjtése által.

Evvel kapcsolatban mint a nemtörődömségnek és a szervezetlenségnek szomoru példáját emlitjük meg, hogy 17 egyházközségünk (van köztük 600—1000 lelket számláló is) csupán a hivatalos példányt járatja s egyetlen előfizetőt sem tud felmutatni. Nem tudjuk, hogy a hiba hol van, de hangsulyozzuk, hogy a közönynek ily megdöbbentő példái mellett sem sajtóorganumot, sem egyházi életet nem lehet sokáig fenntartani. Legfőbb ideje, hogy ezen segitsünk s igyekezzünk megtalálni az utat és módot, mely a jégkérget felolvassza s hiveink lelkének közvetlen közelébe jussunk.

Tisztába vagyunk avval, hogy kitüzött feladatunk megvalósitása nagy s ez idő szerint szinte leküzdhetetlennek látszó nehézsé-

gekbe ütközik. Hisszük azonban, hogy lassu, de erős és szivós munkával s megfelelő kitartással feltétlenül el fogjuk érni.

A tömeges válaszokat és megkereséseket várjuk és reméljük. Nagyon fájna, ha csak egy lelkészünk is akadna, akitől nem kapunk tudósitást vagy kérdezést.

Kolozsvár, 1923. november havában.

Hitrokoni üdvözlettel

Dr. Boros György ügyvezető alelnök. | Pap Domokos szerkesztő. | Dr. Varga Béla főtitkár. | Patakfalvi Zsigmond titkár.

Védelmi harcunk történetéből.

A magyar egyházak hősies védekező harcot folytatnak jogaikért, intézményeik megmaradásáért. Az utóbbi évek története jórészt ennek a küzdelemnek a följegyzéséből áll. A mi egyházunk központi vezetősége különösképpen kivette részét a védelmi harcból. Már is sokat vesztettünk, de bizalmunkat a jog és igazság győzelmében nem vesztettük el.

A Főtanácsi gyülésen az egyházi titkár jelentése ismertette a küzdelmes év történetét. Üdvösnek tartjuk, hogy a jelentés tanulságosabb részeit lapunk révén az unitárius nagyközönség is tudomásul vegye.

A titkári jelentés egyik részletét itt közöljük:

Egyházunk álláspontját a vallásügyi miniszterhez intézett külön memorándumban feltártuk s kértük annak az összminiszterium elé terjesztését. Midőn a Népszövetség titkárságának több tagja aug. hó 2-án Kolozsvárt a magyar egyházak képviselőit meghallgatta, a kormány megbizottainak jelenlétében közöltük velök a nevezetesebb egyházi, iskolai és vagyoni sérelmeinket s ezek között mint egyik legfontosabbat a szenátori jogtól megfosztást. Az intézkedés még nincsen életbeléptetve és püspökünket jelenleg is a szenátus tagjának tekintik.

Az egyházakról szóló törvények véleményezésre leküldött 2 tervezetére E. K. Tanácsunk részletesen megadta a maga véleményét.

Észrevételeinkből kiemeljük a fontosabbakat:

A vallás gyakorlatát rendőri szabályok alá vetni nem indokolt és veszélyes, csak rendőrállamba való.

Az adó alól nemcsak templomok, kolostorok, hanem egyéb egyházi épületek, papi, tanitói lakok is mentesitendők.

Az állami segélyt az állam köteles adni, külön kérés nélkül is. A segély ne a lélekszám arányában, hanem a tényleges szükség szerint járjon.

Zaklatásra nyujt alkalmat az a rendelkezés, hogy a segélyezett egyház költségeinek és jövedelmeinek könyvvezetését az állam közegeinek felmutassa; ez egy más államban sincs elrendelve.

A segélyezett egyházi alkalmazottak képesitését az autonomiából kifolyólag csak az egyház jogosult vizsgálni.

Történelem, román nyelv és irodalom nem teológiai szaktárgyak, tanrendbe beavatkozás az államtól ezt felvétetni s igy autonomiánkat sérti. A román nyelv legfennebb fakultative tanitható.

Az áttérési szándék a lelkésznél jelentendő be és nem az anyakönyvi hivatalnál; csak 18 éven felülinek és épelméjünek engedhető meg a régi magyar törvények szerinti formaságokkal.

Az egyházközség $^2/_3$-ának áttérése esetén az egyházközség javai ne szálljanak arra az egyházra, melybe belépnek s ha teljesen megszünnék az e. község, szálljanak az egyetemes egyházra.

A vegyes vallásu házasságból származott gyermekek kövessék nem-szerint szülőik vallását, ne pedig az atya döntése szerint.

A vallásügyi miniszter azon rendelete ellen, hogy csak román nyelven levelezzünk, előterjesztéssel éltünk, választ nem kaptunk, de a párhuzamos román-magyar nyelv használata megmaradt.

Veszélyeztetik békés, nyugodt egyházi életünket egyes alsóbb, közigazgatási hatóságok mindegyre megnyilvánuló önkényeskedései. Panaszt kellett emelnünk az udvarhelymegyei főszolgabiró rendelete ellen, a ki azokat a gyermekeket, kiknek szülői valamikor gör. katholikusok voltak, a magyar tannyelvü állami iskolából a román tannyelvübe átmenni kényszeritették, a szülőket a főszolgabiró maga elé idézte és korholta azért, mert az unitárius vallásra tértek át. Vargyason a csendőrök a gör. kath. növendékeket átvitték erővel iskolánkból az államiba. Csegezen a Dávid Ferenc dalkör müködését a csendőrség betiltotta.

Panaszaink ritkán vezetnek a kivánt eredményre.

Bizonytalan helyzetünkben megpróbáltatásaink között fokozza erőnket és növeli bizalmunkat hitrokonaink testvéri szeretete.

De a valódi bizalmat csak önmagunkból merithetjük. Magunkat kell erősebbé tennünk, egyházunkat és egyházközségeinket jobban szervezetté, hitéletünket bensőbbé, a hiveket összetartókká, együttérzőkké, egyházukért áldozókká.

Mindenki születik valamire.

Mindenik férfi és mindenik nő olyan dolog elviselésére született, amilyet más megtenni nem tud. Mialatt a magad munkáját végezed máso'k részére is dolgozol s ezzel biztositod a legnagyobb sikert. Addig ne tedd félre, amig nem vagy egészen készen vele. Mindig igyekezz gyakorlati dolgot venni kézbe, akármit, de késedelem nélkül. Ha jó hangulatban vagy, jól fogsz választani.

Nagy dolog megszokni, hogy mindent egészen jól csináljunk meg. Rendre észreveszi az ember, hogy egy dolgot jobban el tud végezni, mint vetélytársa s ekkor már az is bizonyos, hogy mit tud ő s csak ő csinálhat meg egészen jól. A cselekedet a gondolat igazi és nemes kifejezője és mindig erre kell igyekezni. Mindenki legyen meggyőződve, hogy valami rátartozik, egyedül csak reá. — *Emerson.*

Teendőink a jövőben.

Az E. K. Tanács évi munkásságát a Főtanács előtt mindig átvizsgálja egy kilenc tagu bizottság. Minden tárgyra véleményt mond és a kapcsolatos gondolatokat föltárja. Celja a jövőbeli munkásság irányitása. Jónak látjuk bemutatni olvasóinknak jelen évi jelentését. Sok megfigyelni való van benne. Mindenkit érdekelhet.

Áttanulmányoztunk és megvitattunk minden egyes meritális kérdést, amely egyházunk életének legutóbbi esztendejében előfordult és megnyugvással állapitjuk meg, hogy a legjobb akarattal törekedtünk a lehetőség legjobb eredmények elérésére. Mindnyájunk lelkében él a további tökéletesités és fejlesztés vágya, aminek hatása alatt Főtanácsi Bizottság tanácskozásai rendén felmerült ideákat bátorkodunk előterjeszteni, kérve azoknak a lehetőségig való megvalósitását:

1. A változott viszonyok hatása alatt a szellemi pályákon való megélhetés lehetősége főleg a szabad szellemi pályákra szoritkozik, ahol is a nagyobb természetes szellemi kvalitások vagy kivételes szorgalom és kitartás szükségessége mellett a rövidesen beálló tulzsufoltság is akadálya lehet az érvényesülésnek. Mindinkább felmerül a szükségessége annak, hogy ifjainknak a gyakorlati pályákon való elhelyezkedés utját egyengessük. Kivánatosnak tartjuk, hogy az E. K. Tanács állandóan foglalkozzék a gyakorlati pályákra képző iskolák beállitásának gondolatával s ennek érdemleges megvalósitására dolgozzon ki tervezetet.

2. Kivánatosnak tartjuk, hogy elemi iskoláink mellett — különösen a nagyobb unitárius gócpontokon — gazdasági ismétlő iskolák állittassanak fel a fejlettebb gazdasági kultur igények kielégitésére. A mind nehezebbé váló megélhetési harc szükségessé teszi, hogy gazdálkodást folytató hiveink fejlettebb gazdasági tudás birtokában többet- és többet termelni tanuljanak.

3. Népiskolai nevelésünk existenciális küzdelmek idejét éri. Kivánatosnak és időszerünek tartjuk, hogy mind fokozottabb mérvben karoltassék fel a Dávid Ferencz Egyletek utján való iskolán kivüli ifjusági nevelés gondolata.

4. Az egyetemes egyházi adózás általános elveit illetőleg, midőn meleg szeretettel azonositjuk magunkat a dr. Kiss Elek tagtársunk által a mai plenumban elmondott lelkesen unitárius elvekkel — pénzügyi adminisztrációnkkal kapcsolatos azon javaslatunk van, hogy E. K. Tanács hivjon fel minden egyes egyházközséget arra, hogy jelölje meg számszerüleg azon összeget, amelynek egyházi adóból a jövő naptári évben való befolyására legjobb valószinüség szerint számitani lehet. Igy számszerü adatot lehet az általános költségelőirányzatba beállitani. A kérdés mind nagyobb jelentőségü, mert hisz hova tovább mind több és több szükségünk lesz az ilyen cimen befolyó összegekre, a deficitnek ezen összegekkel való eltüntetésére.

5. Szükségesnek látjuk, hogy szorványainknak közigazgatási és jobb kezelhetési szempontból való központi végleges beosztása gyakorlatilag is keresztül vitessék, a lehetőségig tekintettel arra, hogy ilyen formán a kisebb egyházközségeknek 300 lélekre való kiegészitése megtörténhessen. Természetesen itt az egyházkörök indokolt véleményei és óhajtásai méltánylandók.

6. Egyházi közigazgatásunk szempontjából nagy fontosságunak tartjuk, hogy az ügyrend az egész vonalon, — egyházközségtől kezdve fel az E. K. Tanácsig — kidolgoztassék ugy, hogy ez már a legközelebbi Főtanács elé terjeszthető legyen.

7. Ami az egyházkörök uj beosztását illeti, nyomatékosan hangsulyozni kivánjuk, hogy ezen uj beosztást a történelmi keretek lehető fenntartásával óhajtjuk eszközöltetni. Egyházi testület vagyunk, egyházias gondolkodásunknak mindig erőforrása volt az, hogy a nemes tradiciók talaján állottunk.

8. Főtanácsi bizottság a jövőre nézve kéri, hogy a munkálkodásához szükséges akták mindig teljesen felszerelve bocsáttassanak rendelkezésre, illetve a fontosabb nézőpontoknak megfelelő megvilágitásával, nehogy mint a multban párszor történt pl. a gazdaságokra vonatkozó aktával itt-ott a teljes kép nyerését akadályozó homály, vagy hiány mutatkozzon.

9. E. K. Tanácsunkban merült fel az eszme, hogy középiskolánk tanárai a lehetőségig igyekezzenek a lelkészi oklevelet is megszerezni. Meleg elismeréssel üdvözöljük a gondolatot s hangsulyozni kivánjuk, hogy magunk részéről is az egyetemes unitárius eszme előbbre vitelét látnók abban, ha főgimnáziumi tanáraink ilyen képesitéssel való müködésével iskoláink felekezeti jellege még inkább kidomborittatnék.

Legjobb igyekezetünkkel, legjobb tudásunkkal, mély szeretettel igyekeztünk, hogy közügyeinket szolgáljuk. Meggyőződésünk, hogy a tiszta közérdek szem előtt tartásával meglesz az erőnk további küzdelmek megvivására is. Az igazi erő az, ami bennünk van, ami bensőnkből fakad: a munkakedv, a munkabirás, az áldozatkészség, az összetartás ereje, a puritán, egyházias, unitárius érzés melege. Ezeken a talpköveken épült fel az a százados unitárius egyház s törhetetlen hittel bizunk, hogy csak ez erőforrások amik felépitették, amik eddig fentartották ezt az egyházat, a jövőben is puritán, nemes mivoltában, fenn fogják tartani! Ugy legyen!

Dr. Szentiványi József elnök, *Dr. Szentiványi Gábor, Ürmösy József, Dr. Elekes Dénes, Lőrinczy Dénes, Gvidó Béla, Dr. Borbély István, Dr. Kiss Elek, Dr. Várady Aurél.*

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Ifjúság barátja.

Szózat az Óceánon túlról.

Dr. Eliot Sámuel az Amerikai Unitárius Társulat elnöke bizonnyal püspök címet viselne, ha náluk szokásban volna ez a név. Az ifjúsághoz irt szózatát bátran vehetjük ugy mint az ifjuság igaz lelki atyjáét. Hallgassuk meg magyar unitárius ifjak:

Engemet a legmélyebben érdekel az a terv, amelyet ifjaink maguk elébe tűztek t. i. hogy fölkeressék a távollevőket és azokat is, akik a gyülekezetekben élnek. Amerikában ezernyi ezeren vannak, akik érdeklődnek a vallás iránt, de nem ismerik a mi egyszerü és tiszta hitünket, a régiekkel pedig nincsenek megelégedve. Az ifjuság nagy serege mindenütt ki van téve a kisértésnek, a rossz tanácsnak az egyetemen is épp ugy mint a műhelyben meg a kereskedésben vagy a gyárban. A mai önző és haszonleső, erkölcstelen világ tárva tartja előttük ölelő karjait. Rabjai bizonyos társadalmi szokásoknak, holott a mai világ igazi erkölcsös vezetőkre, zászlóvivőkre szorul.

De mindenekfölött szüksége van a mi korunknak olyan életadó, elevenitő vallásra, amely egyszerü is, természetes is, őszinte is. Olyanra, amely beletalál a mindennapi életbe. Az amerikai unitárius ifjak csapata arra vállalkozott, hogy ezt a vallást megismerteti az ifjusággal, hogy megnyerje ragaszkodásra és buzgóságra. Arról akarják fölvilágositni ifju barátaikat, hogy a közöny és a felelősség nem érezése nem méltó az ifju emberhez. Tudni kell az ifjunak, hogy a vallásban is csak a jól tájékozottság, a tiszta fölvilágosultság elégitheti ki az ifju lelket.

A mai idő nem türheti meg, hogy behunyt szemmel járjon benne az ifju. Az ifjuhoz vállalkozás, bátorság és kitartás talál. Most vállalkozzék a java arra, hogy községében, városában rendet, templomában buzgóságot teremt. Az amerikai ifju részt kér a társadalmi és egyházi munkából. Nem kimél fáradtságot. Nem fél a nélkülözéstől.

Az unitárius ifju bátran tűzi ki lobogóját a járatlan és veszélyesnek látszó helyekre. Még a csapásoktól sem fél, mert vallása lelkesiti, erkölcsi bátorságra biztatja. A mi ifjaink fölajánlják erejöket a vallás oltárára s ha jól vezetik őket, az oltár tüze soha ki nem alszik.

Előre ifjak-fiuk és leányok, előttetek a küzdés, előttetek a pálya. Tüzzetek ki célt, szerezzetek szilárd meggyőződést, vigyétek hiteteket és vallásotokat a kételkedők közé. Legyetek apostolok, legyetek gyógyitói a beteg lelkeknek. *Dr. Eliot A. Sámuel.*

Igy buzdit a lelkes vezér. Magyar unitárius ifjak! Ti, akik gyülekezeteink disze-virága vagytok, fogjatok baráti kezet, ami szent lobogónk lengetésére. Értsétek meg a kolozsvári Dávid Ferencz ifjusági kör (U. K. 11. sz.) elhangzott lelkes fölhivását. Kolozsvári fiaink mennek hozzátok a karácsoni ünnepekre, ahol legátusok lesznek. Tömörüljetek. Várjátok őket és szövetkezzetek velök.

NŐK VILÁGA.

Pár szó vidéki nőinkhez.

Azok után, amiket ügyvezető alelnökünk a közgyülésen elmondott s amire figyelmet kérünk ujból is, a Nők Szövetsége alábbi sorait nőinknek küldjük. Legyünk egy akarattal, egy szívvel-lélekkel. Csináljuk az első pünkösti.

Ahol a férfiakat megkötik, ott tovább dolgozik föltartóztathatatlanul a hittel és szeretettel teljes női szív. Hozzá teszem még: ahol szeretet munkálkodik, ott nincs gyülölködés, nincs irigykedés és nem lehet soha árulás. Ott tiszta, szent öröm, önzetlen, édes boldogság honol.

Tömörüljünk. Az „Unitárius Nők Szövetsége“ ilyen szeretet lobogója alá tömöriti lelkes és megértő hiveit. Céltudatos kitartással, mindig jóra való készséggel buzgólkodik a szépért, jóért, a nemesebb emberiért.

Vidéki szövetségeink munkaprogrammját szeretném e sorokban nehány szóval megvilágitani.

Minél több tagot. Elsőnek s a legfontosabbnak hiszem, hogy minél számosabb tagja legyen a szövetkezetnek, hogy székely asszonyaink, leányaink tanulják meg *érezni* azt az igazságot: egyesülésben van az erő. Tanulják meg szeretni az olvasást, a nemes, hasznos müvek élvezetét, mert hol az anya szereti a szépet, ott a gyermek is kap a könyveken.

Csak otthon. Sok minden van *s most különösen is van,* amit a gyermek csak otthon tanulhat meg. Itt az anya szive ama bő forrás, melyből a szépre, jóra szomjas gyermeklélek merithet éltető italt.

Énekeljünk. Továbbá tanuljanak nőink dalolni, mert ha dalolnak, fölvidul szivük s kezük könnyebb a dologra is. Szeressék meg a verseket szavalni, melyekben költőink csodás ihlettel zengik multunk dicsőségét. Tanulják meg a mult eseményeit s őseink példájából meritsenek lelkesedést egy reményteljes, szépséges jövendő kialakitásához, mikor a hóditó tegyver az igaz munka lesz s véráldozat helyett jézusi szeretet tölti be a lelkeket. Verjen gyökeret minden unitárius nő keblében egy erős szent érzés: amilyenek az anyák olyan a jövő! . . .

Oh a női szív sokra képes, csak a húrt kell eltalálni rajta! Azt a sok kincset, mely nőink szivében rejlik, bányásszák ki a hozzá értők, mert e drága kincset tőlünk soha el nem rabolhatják.

Ürmösi Károlyné.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében **papi palástok** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. **Brassó, Lópiac 1. szám.**

TŰZHELY MELLETT.

Karácsonyi ének.

1. Magasra lendülj, hálaszőtte ének:
Dicsőség a magasban Istenünknek,
Megértés lent az emberek szivébe'
S közöttük béke.

2. Magasra lendülj, hálaszőtte ének,
Beteljesült a várva-várt igéret,
A szeretetnek áldott nagy királya
Népét megváltja.

3. Mi eltakarta fönt az égi boltot,
A vak sötétség íme szertefoszlott,
Ragyogva rezg a hajnalcsillag fénye
Sorsunk egére.

4. Magasra lendülj, hálaszőtte ének,
Szivünkben már szelid szerelmek égnek.
Van már, miért dobogni bent a szívnek,
Lángok hevítnek.

5. Kitűzve már az életcél, az eszmény,
Ott reszket-villog mesterünk keresztjén:
Szeresd az embert, s élted bár az ára,
Tedd bátran rája. Pálffi Márton.

Esztendő utolsó napján.

(Énekeskönyv 86. helyett.)

1. Az esztendők eljőnek, hogy elenyésszenek,
Az időnek tengerébe elvegyüljenek.
Igy iramlik, foszlik széllyel ez az élet is,
S ami elmult, vissza nem jön, bárhogy kéred is.

2. Uram, kiben kezdet és vég egybeolvadott,
Emberész kit meg nem ért és föl nem foghatott,
Idők muló változása akihez nem ér:
Utja földi vándoridnak vajjon merre tér?

3. Csak te tudod, merre térünk, mire virradunk,
Meddig tart a földi pálya, lesz-e hajnalunk,
Mi van a nagy fordulón tul, mi vár ott miránk,
Átlépünk-e rajta, vagy a semmiségbe ránt?

4. A vén idő váltó sarkán akármerre néz,
Szemünk csak a kiterjesztett végtelenbe vész
Egy lehellet, — annyi sincs — az ember élete,
Mire számit mégis, hogy oly nagyra van vele?!

5. Uram, a te lehelleted, te tudod, mit ér.
Te tudod mért s meddig dobol szivünkben a vér.
Add, amig ver, verjen olyan istenigazán:
Dobbanása verjen át a sir hideg falán.

Dobbanása verjen át a sir hideg falán:
Szeretteink hallják meg a siri éjszakán.

Pálffi Márton.

Az E. K. Tanácsból.

November 15. helyett 16-án volt a gyülés, mert a miniszterrel tanácskozás és memorandum készitès foglalta el a kitüzött napot.

A Főtanács sürgősebb határozatai: dr. Varga Béla teol. tanársága, Lőrinczi István kereszturi vallástanársága elintézést nyert. Dr. Varga megkezdette előadásait, a kereszturi lelkészi állás betöltéséről közelebbről lesz intézkedés.

A mészkői *Kopta*-nevü káposztás régi pere immár dülőre jutott, a hivek mint bérlők ujabb ajánlatát az E. K. Tanács elfogadta.

A ladamos-alamori már nem szükséges és rozoga épületeknek árverezés utján eladását a Tanács tudomásul vette. Ez is egyik szép eredménye az agrárreformnak. Szegény Augustinovits és Berde még elhamvadt porában sem pihenhet. A bágyoni épületek sorsa is hasonló.

Csegezen a hivek templomot akarnak épitni. Először kőből tervezték, most fából akarják, de az E. K. Tanács tisztán akar látni, nehogy a talaj miatt ujabb baj érje, mert az nagyon csuszamlós. Szakértő vizsgálja meg a helyszinén.

Az uj felekezeti iskolák feje fölé a Damokles-kardját akasztotta a kormány. Nincs irgalom a felekezeti iskolának, mert az vallásos iskola is. A miniszter legujabb értesitése szerint csak a görög keleti, tehát az államvallás tanitandó hivatalosan, a többiről gondoskodjanak, — ha tudnak — az egyházak. Hiszenha csak tőlük függne, nemis volna olyan nagy baj. Most a szentábrahámi, nagyajtai van veszendőben. Azért, mert nincs müködésre engedélye és az épülete oly jó, hogy a revisor megdicsérte? Hol keressük az igazságot? Mi akar ebből lenni, ha nem az, hogy a magyar felekezetek mondjanak le nyelvökről és vallásokról. Ha — amint mondják — a románok el voltak nyomva ezer esztendő alatt s nyelvöket és hitöket megtartották, a magyarok nem tudnák-e megtartani?

Pontos lak- és helységnevek beküldését kérjük az uj román elnevezésekkel!

Üdvözlet jő, üdvözlet megy.

Az angol és amerikai unitárius testvérek meleg üdvözletet küldöttek Főtanácsunknak. Erre a Főtanács ezt a választ küldötte el:

Egyházunk az angol unitáriussággal immár száz esztendeje a legbensőbb testvéri kapcsolatban él. Sem a tenger, sem a nagy hegyek el nem tudtak szakitani minket egymástól. Valahányszor öröme volt egyiknek vele örvendezett a másik, bánatunk is közös volt. Önök, kik egy hatalmas állam védő szárnyai alatt szabadon fejlődnek, a mi gyakori viszontagságainkat fölfogva, sokszor nyujtották biztató és segitő kezet felénk, nehogy elgyengülvén a test, a lélek is erőt veszitsen, nehogy kialudjon a hitszabadság világitó fáklyája itt a viharok nagy áramaitól.

Isten áldja és szentelje meg Önöket minden jóságukért, melylyel minket oly nagy hálára kötelezték.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Amerikában az unitáriusok a nagy államban erősen szét vannak szoródva. Hogy mégis tudják mi történik, intézkedtek, hogy a főlap a „Christian Register“ a központok és pedig az Unitárius Társulat, a Nők Szövetsége, az Ifjuság Társasága munkásságáról pontos tudósitásokat közöljön. Jó tudni mi történik távolban, közelben.

Dicsekvés nélkül elmondhatja a legterjedelmesebb unitárius lap: Christian Register (Boston), hogy az amerikai unitárius ság teljes szervi egységben él, működik és reményked k. Eddig két testülete volt: az Amerikai Unitárius Társulat és a Nemzeti Conferencia. Az idén az utóbbi mint jóval fiatalabb egyszerüen beleolvadt a másikba. Mindenki csak örvend, mindenki várta s mindenki ráadta áldását az uj szövetségre, mert egységben van az erő.

Bostoni unitárius testvéreink hallani akarják a többi felekezetek papjait is. A mi tiszteleti kolozsvári lelkészünk Speight Harold (olv. Spét) fölkérte és megnyerte prédikálásra a congregationalist, a baptista, az episcopalianus, methodista, a református, az universalista és az unitárius gyülekezetek papjait. Speight eddig társlelkész volt, de novembertől kezdve papja a Kings Chapelnek. A vasárnapi szónokokon kivül hétköznapokon is fognak szónoklatot tartani nemcsak papok, hanem világiak is.

Hosszuéletüek az amerikai unitárius papok. Közelebbről halt meg dr. Batchelor 87, Porter 85, Spencer 84, Nickolson 77 éves korában. Már mindenik nyugalomban volt.

Drummond Vilmos, kinek a neve közöttünk igen rokonszenves, most az Amerikai Egyesült-Államokban van három havi missioi munkára, azután megy Japánba, majd Indiába és visszajő Európába, ahol szintén több országot fog meglátogatni.

Dr. Eliot az amerikai unitárius Társulat elnöke mindig szorgos munkában van. Hasonlóan dr. Cornish, a ki erdélyi utjáról tart lelkesitő előadásokat és terjedelmes könyvet adott ki.

Hogyan lehet tönkretenni egy egyházközséget?

Amerikai testvéreink lapjából vesszük a következő irást, amely gunyolódva akarja figyelmeztetni az embereket, hogy gondoljanak vallásos kötelességökre.

1. Ne jöjj a templomba.
2. Ha jössz, jer későn.
3. Amikor jössz, csinálj zajt.
4. A templomban kérdezd meg magadtól: Mi hasznom van ebből?
5. Hivatalt ne fogadj el. Jobb kivül maradni és kritizálni.
6. Látogass el más templomokba, legalább annyiszor, mint a tiedbe, nehogy papod azt higyje, hogy hozzá vagy kötve. Nincs szebb dolog a függetlenségnél.
7. Hadd dolgozzék meg a pap a fizetéséért: végezzen el minden munkát ő.
8. Ülj egy kissé hátra és ne énekelj. Ha mégis énekelned kell, énekelj félre és a többiektől kissé elkésve.
9. Előre sohase fizess, különösen egyházi célra ne. Várj, amig annyi hasznot kapsz, amennyit a pénzed megér, s azután még várj egy kissé tovább is.
10. Papodat sohase bátoritsad. Ha beszéde tetszik, hallgass vele. Sok szónokot tett már tönkre a hizelgés.
11. Ha idegenek találnak a templomba jöni, jó lesz, ha nekik elmondod papod hibáit; hátha azok nem tudnák felfedezni.
12. Természetesen senki sem várhatja tőled, hogy ilyen pap mellett őket templombajárásra buzditsad.
13. Ha szerencsés véletlen folytán egyházközségedben egyetértés volna, azt nevezd közönyösségnek, nemtörődömségnek, a buzgóság hiányának, vagy a nap alatt bárminek, csak annak ne ami.
14. Ha van véletlenül nehány buzgó munkás is egyházközségedben, zakatolj, amint csak tudsz, hogy ne igazgassa azt egy klikk.

(G. L.)

Egyleti munkásság.

A csegezi „Dávid Ferenc Egylet“ és „Ifjusági Dalkör“ 1922. év novemberében alakult meg s azóta folytonosan megszakitás nélkül müködik. Ifjusági Dalkörünk hetenként öt este tart összejövetelt, hol egyházi és temetési éneket tanul az ifjuság s ismeretterjesztő előadásokat hallgat. A dalkör szerepelt 2 temetésen és minden vallásos estélyen. Egyletünk 6 vallásos estélyt rendezett. Közremüködtek szép szavalataikkal: Biró Zé i 2, Csegezi Juliska 3, Fodor Etelka 1, Szász Ida 1 és Kovács Gizi 3, Biró Gyula és Biró Balázs 1—1 alkalommal. Szabad előadást tartottak: Kiss Jenőné és Kiss Jenő lelkész 4 alkalommal. Ének számokat adott elő: a Dalkör Gádor Ödön tanitó vezetése mellett és Ferenczi Mózes énekvezér több alkalommal soló éneket. 1923 julius 5-én vallásos estélyünkön részt vett

a főtisztelendő Püspöki Vizsgálószék. Ez alkalommal imát mondott Nagy Dénes alsójárai lelkész, szavalt Biró Zéfi, előadást tartott dr. Boros György főjegyző, püspökhelyettes ur, szavalt Kovács Gizi, soló éneket adott elő Ferenczy Mózes, szavalt Csegezi Juliska, közének.

A Várfalvi Dávid Ferenc ifjusági egylet igen szép és becses munkát végezett megalakulása első évében. Kebelében dalkör és olvasó egylet van. Cél az ifjuság mivelése, tovább tanitása. Szombat és vasárnap kivélelével minden este összejövetelt tartottak, egyházi és müéneket tanultak, olvastak, irás-olvasás és számolási gyakorlatokat is tartottak, müsoros estélyt, Dávid Ferenc emlékünnepélyt a theologus ifjakkal és beléptek a D. F. E. alapitói közé. Kelemen Lajos és Gálfi Lőrinc tanárok is közremüködtek. Nagy reménységgel néznek az uj év elébe.

A D. F. E. elnöksége reméli, hogy a jövő évben mindenik egyházközségben lesz Dávid Ferenc Egylet. E rovat megmutatja.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az E. K. Tanács tagjai lettek a Főtanácson dr. Várady Aurél, dr. Ferenc József, dr. Gyergyai Árpád, Csifó Salamon, dr. Abrudbányai Géza, Pál Ferenc, dr. Borbély István, Gyulay Árpád, Ürmösi Károly, K. Nagy Árpád.

A kormány kiküldöttei sürün látogatják Kolozsvárt. November 15-én Tatarescu kultuszminiszter fogadta a magyar egyházak képviselőit. Két és fél órai kölcsönös megbeszélés alatt volt alkalma meggyőződni, hogy a magyar egyházaknak komoly és nagy sérelmeik vannak, melyekre jogosan és sürgősen várják nemcsak a megértést, hanem az orvoslást is. Igéretet kaptunk és némi bizalmat is, mert ránk azt a hatást tette a Tatarescu s később a Lepadatu miniszter járata, hogy a király igéretének megvalósulása immár utban van.

Papjaink Kolozsvárt d. u. 5 órakor istentiszteletet, ugyanakkor a theologusoknak előadást fognak tartani. Lőrinczi Dénes dec. 2. Ádámossy Gábor dec. 9. Marosi Márton jan. 6. Halmágyi János jan. 13. Szász Dénes jan. 20. Geréb Zsigmond jan. 27.

Változások a lelkészi karban. A tordátfalvi egyhközség megválasztotta papjának jeles szülöttjét Vist Benjámin árkosi lelkészt, de az árkosiak sehogy sem akarják elbocsátani. Küldöttségek járnak hozzá és a püspök urhoz a marasztással. A püspök ur meghagyta Árkosnak. — Kelemen Sándor bodogfalvi, Máthé Mihály keményfalvi lelkészek cserét akarnak s miután a hivek is akarják a püspök ur hozzájárult s már december elején meg is történik. Medesérre Pálfy Ákos lelkészjelölt segédlelkésznek ment.

Tisztelet az érdemnek. A közmunkát kedvelő ember nem gondol arra, hogy azért jutalom fog következni. De annak akire a közügyek vezetése van bizva, éber figyelemmel kell kisérni a munkás embereket. Az Unitárius Főtanács mindig meglátja az érdemes

embereket s nem mulasztja el az illő elismerés megadását. November 4-én Gaál Jenő nyugalmazott táblai tanács elnököt részesitette abban a megtisztelésben, hogy a Kolozsvárt és Tordán végzett iskolafelügyelői érdemei elismeréséül tiszteleti iskolai felügyelő gondnoki és báró id. Dániel Lajost, az udvarhelyi egyházkör inditványára tiszt. köri felügyelő gondnoki, Lőrinczi Istvánt tiszteleti esperesi cimmel tüntette ki. Mindenik oly kiváló munkás volt, akik méltók erre a szép jutalomra.

Magyarsáros ünnepe! Lélekemelő ünnepség zajlott le a magyarsárosi unitárius egyházközségben nov. 18-án, midőn az ujonnan épitett felekezeti iskola, mely a modern követelményeknek mindenekben megfelelő épület, a közhasználatnak átadatott. Évek óta bérházakban nyomorgott a tanitás, amig alapköve letétetett azáltal, hogy désfalvi Pataky Sándor köri felügyelő gondnok ur boldogult édes apja emlékére az iskolahelyet adományozta. A hivek átérezvén mélységes fontosságát e szent ügynek, készpénzben és közmunkában mintegy 110 ezer leut hoztak össze. Az ünnepség lefolyásakor közremüködtek a következők: Délelőtti templomozáskor imát mondott Székely T. helyi lelkész, beszédet tartott Mátyus G. szőkefalvi lelkész, az iskolaépités történetét ismertette helyi lelkész. Az iskolában Gvidó Béla esperes magasszárnyalásu beszédével sziveket, lelkeket egybekapcsol s e szent érzések közt a gyermekek templomát a közhasználatnak átadta. Este műsoros estély volt, hol közremüködtek: Barta Feri, Bandi Mária, Székel Zsuzsa, Mátyus M., Murvai Sándor, Ütő Lajos dombói lelkész és a dalkör. Köszönet illeti a helyi lelkészt, ki bőven kivette részét e nagy munkából.

Az ujévben *egyházközségeink történetét* fogjuk bemutatni sorozatosan és képekkel diszitve. A székelyszentmihályival kezdjük.

Az angol unitárius historiai társaság évkönyvében Lőrinczy Dénes Lupény—vulkáni lelkészünktől terjedelmes közlemény világit rá a magyar és angol testvéri viszony száz esztendős multjára.

A kereszténység helye a világ vallásai között. Dr. Carpenter oxfordi tanár előadásainak magyar forditását dr. Kiss Elek forditásában és kiadásában melegen ajánljuk mindenkinek, aki a vallások nagy kérdései iránt érdeklődik. Ára 25 leu.

Mi történik a nagyvilágban? Egy amerikai biblia társulat a nagyközönség részére szerkesztett bibliát a vendéglőkben ingyen elhelyezte s a vendégek annyira rákaptak, hogy magokkal vitték, s az árakat utólag megküldötték, ha nem is mindnyájan. — A négerek vallásos szomjuságát minden felekezet igyekszik kielégiteni. Az amerikai egyházak egy év alatt 2 millió 600 ezer dollárt költöttek vallásos könyveikre. — Indiában Bhopol államban a kormányzó nő és ő megtiltotta, hogy népének szeszt mérjenek ki. — A selyemfestés uj módját fedezte föl egy francia tudós. A kivánt festéket az eperlevélbe fecskendi, s a hernyó olyan szinü selymet fon, a milyen szint evett.

Uj évre kedveskedj öreg szülődnek vagy távolban lakó testvérednek egy hasznos ajándékkal: rendeld meg számára az „Unitárius Közlöny"-t.

Nagy kedvezményt nyujtunk annak, a ki december hónapban beküld az „Unitárius Közlöny"-re 20 Leut 1924-re. Egész évben küldeni fogjuk nevére a lapot. Akik hátralékban vannak 1923-ra azoktól is elfogadjuk a 20 Leut, ha a két évit egyszerre beküldik.

Az „Unitárius Közlöny" 1924. évi előfizetési dija 30 Leu lesz.

500 Leu örökös alapitói dijat fizetők az „Unitárius Közlönyt" ingyen kapják.

Papnéink és tanitónéink figyelmét felhivjuk a mai *Nők Világára.*

Nem unitárius iskolában tanult 1922—23-ban összesen 571 fiu és leány. Gimnáziumban 216, felsőkereskedelmiben 33, női kereskedelmiben 4, polgári iskolában 112, tanitónőképzőben 15, tanitóképzőben 35, felsőiparisk**o**lában 9, iparostanuló 147.

Szorványaink száma oly nagy, hogy legalább háromszor 12 apostol kellene hogy ezek hitünk igazságait, szépségeit, szeretetünk melegségét megérezzék. Egyháziak és világiak itt a kitünő alkalom!

Mit olvassunk? Itt van a tél. Nézzünk utána annak a lelki tápláléknak, amelyből elláthatjuk ifjuságunkat. Az estvéli összejöveteleken szakaszonként olvasva szépen beleéljük magunkat abba a mozgalmas korba, amelyben vallásunkat alapitották. Pap Domokos: Dávid Ferenc élete igen alkalmasnak bizonyult erre a célra. Képekkel van diszitve, ára 5 leu.

Tudnivalók. Jó nevelésü, szegény, esetleg árva 14—15 éves leány kis háztartásban könnyü házi munkára otthont talál Kolozsvárt. Bővebb tájékozást nyujt az Unitárius Nők szövetsége Rózsa-u. 2.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába okt. 18-tól nov. 20-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Pataki Józsefné, Jakab Endre, Nagy Géza Tordatur, Bedő Árpád Vadad, Csifó Salamon, Csifó Salamonné Kolozsvár, Özv. Győrfi Ferencné Derzs, Schuller Rudolfné Kelementelke, Marosi Mátyás Torockószentgyörgy. Marosi Albert Szentábrahám, Löfi Gyula Torda, Szabó Gyuláné, Darkó Jakab, Dobra Dénesné, Gagyi Dénes, Harkó Ferenc, Horváth András, Bende Ödönné, Tellmann Béla, Ilkei Elek Brassó, Dimény Mózes, Derzsi Mihály Hosszufalu, Német István Torockó, Lőrincy Zsigmond Marosvásárhely, Dr. Sándor Sándor Déva, Székely Elek, K. Nagy Dénes, K. Nagy Sándor, Székely László, Varga József, B. Nagy Mózes, Dávid Jolán, Szabó Lajos, Fodor László, Zöld Piroska Szabéd, Fekete Mózes Szentábrahám, Bandi János, Csongvai Pál, Ferenc András, Muzsna, Sándor, Canton O., Guman Jenőné, Dezső János Kolozsvár. Alapitói dijban fizettek: Péter Sándor Muzsna 50 L., Schuller Rudolfné Kelementelke és Br. P. Horváth Kálmán 100—100 L. Kvár. 1923. nov. 20-án. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Ha nem olvasta volna, nézzen utána mit irtunk a 194-ik oldalon *Népünkért.* A közöny folyondárját és kárhozatos nyügét tépje le magáról és dolgozzék velünk, mert mi nyereségre dolgozunk az ön számára.

Hivatalos közlemények.

LX. Szám: 567—1923. U. P. *Pályázati hirdetés kántori állásra.* Ádámosi egyházközségünkben az ürességbe jött kántori állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Hivektől 400 véka csöves tengeri. 2. 24 napszám. 3. 3 hold és 1026 □-öl szántó haszonélvezete. 4. Kétszobás lakás és 292 □-öl kert haszonélvezete. Pályázók kérvényeiket kellően felszerelve f. évi december hó 10-ig adják be Gvidó Béla esperes urnak Dicsőszentmártonba. A megválasztott kántor felekezeti iskola felállitása esetén tanitónak is kineveztetik, ha tanitói oklevéllel is bir az egyházközség közgyülése által 1923. szept 30-án meghatározott dijazással. Kolozsvárt, 1923. november hó 16-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXI. Szám: 1811—1-1923. *Körirat az iskolaszékekhez.* Miheztartás végett közlöm, hogy a volt közoktatásügyi vezérigazgatóság egyik tanfelügyelőség által csak most tudomásunkra adott rendeletével fegyelmi eljárás inditásának terhével tiltotta el azt, hogy a heti vásárok alkalmával a tanitás az elemi iskolában szüneteljen, mint ahogyan azt egyes helyeken az iskolalátogatók észlelték. Kolozsvárt, 1923. nov. 22-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXII. Szám: 1811—2-1923. *Körirat az iskolaszékekhez.* Az Unitárius Közlöny f. évi juniusi számában megjelent 706. E. K. T. sz. körlevelemre hivatkozva és a közokt. ministerium ujabbi 40398—1923. sz. rendelete folytán felhivom az iskolaszékek figyelmét arra, hogy Magyarországon nyomtatott tankönyveket, vagy másutt nyomtatott olyan tankönyvet, melyet a közokt. miniszterium vagy vezérigazgatóság nem hagyott jóvá, az iskolában nem szabad használni. Az iskolában talált könyveket, melyek a jelen állapotnak meg nem felelő térképeket, románellenes propogandát tartalmazó közleményeket foglalnak magukban, elkobozzák s az iskolát megintik vagy be is zárják. Kolozsvárt, 1923. november hó 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXIII. *Emlékeztető* az 1923. november hónapban kiadott azon köriratokról, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg: 1827. Felhivás a főgimn. igazgatóságokhoz és az iskolaszékekhez az iskolára, tanulókra, tanerőkre vonatkozó különféle adatok beküldése végett. A jelentések azonnal megejtendők. 1920. Körirat az igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez a miniszter azon rendeletéről, hogy december 1-én a tanitás szüneteljen. Jelentések nem küldendők.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.